

The background image shows a modern university building with a large, abstract sculpture in the foreground. The sculpture is made of dark, curved metal bands. The building is a multi-story structure with a grid of windows and a flat roof. The sky is blue with some light clouds. The ground is paved with light-colored tiles.

Σύντομη εισαγωγή στο Ενωσιακό Δίκαιο Αποβλήτων

Κύρια νομοθετικά εργαλεία – Πολιτικές – Βασικές αρχές και έννοιες

Δρ. Κλεονίκη Πουϊκλή

Επίκουρη Καθηγήτρια Ενωσιακού Δίκαιου και Βιωσιμότητας - Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης (Ολλανδία)

Δικηγόρος / Υπεύθυνη Προγράμματος «Δίκαιο Περιβάλλοντος» - Ακαδημία Ευρωπαϊκού Δικαίου ERA, Τρίερ (Γερμανία)

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

ΑΠΟΒΛΗΤΑ

- Οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα
- Οδηγία για τις μπαταρίες
- Οδηγία για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους
- Οδηγία για την υγειονομική ταφή
- Οδηγία για τα εξορυκτικά απόβλητα
- Οδηγία για τη συσκευασία
- Οδηγία για τις πλαστικές σακούλες μεταφοράς
- Οδηγία για την ιλύ λυμάτων
- Οδηγία για ΑΗΗΕ
- Άλλες σχετικές νομοθεσίες, κατευθυντήριες γραμμές και αποφάσεις (πλοία, μεταφορές, POPs κ.λπ.)
- Σχετικό διεθνές δίκαιο (συμβάσεις BRS, ΟΟΣΑ κ.λπ.)

ΧΗΜΙΚΑ

- Κανονισμός REACH (καταχώριση, αξιολόγηση, αδειοδότηση και περιορισμός των χημικών προϊόντων)
- CLP (ταξινόμηση, επισήμανση και συσκευασία)
- Κανονισμός PIC (συγκατάθεση μετά από ενημέρωση)

ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

- Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία
- Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία
- Σχέδιο δράσης μηδενικής ρύπανσης
- Ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική
- Το σχέδιο της Ευρώπης για την καταπολέμηση του καρκίνου

Στρατηγική υδρονόμου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

...δύο διαφορετικοί κόσμοι:

**«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ»**

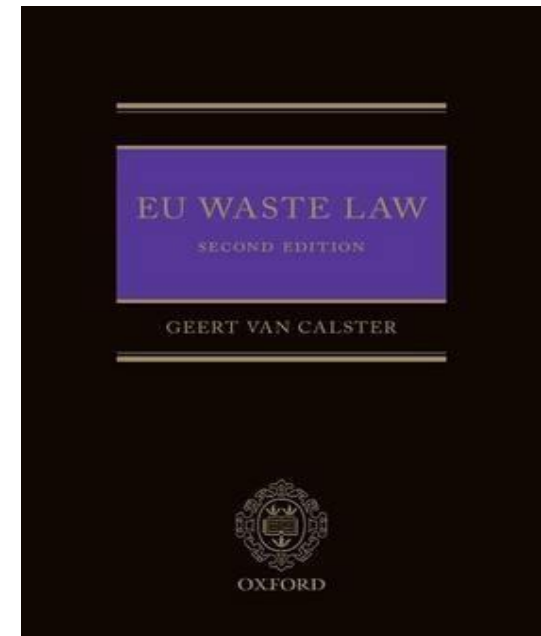

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

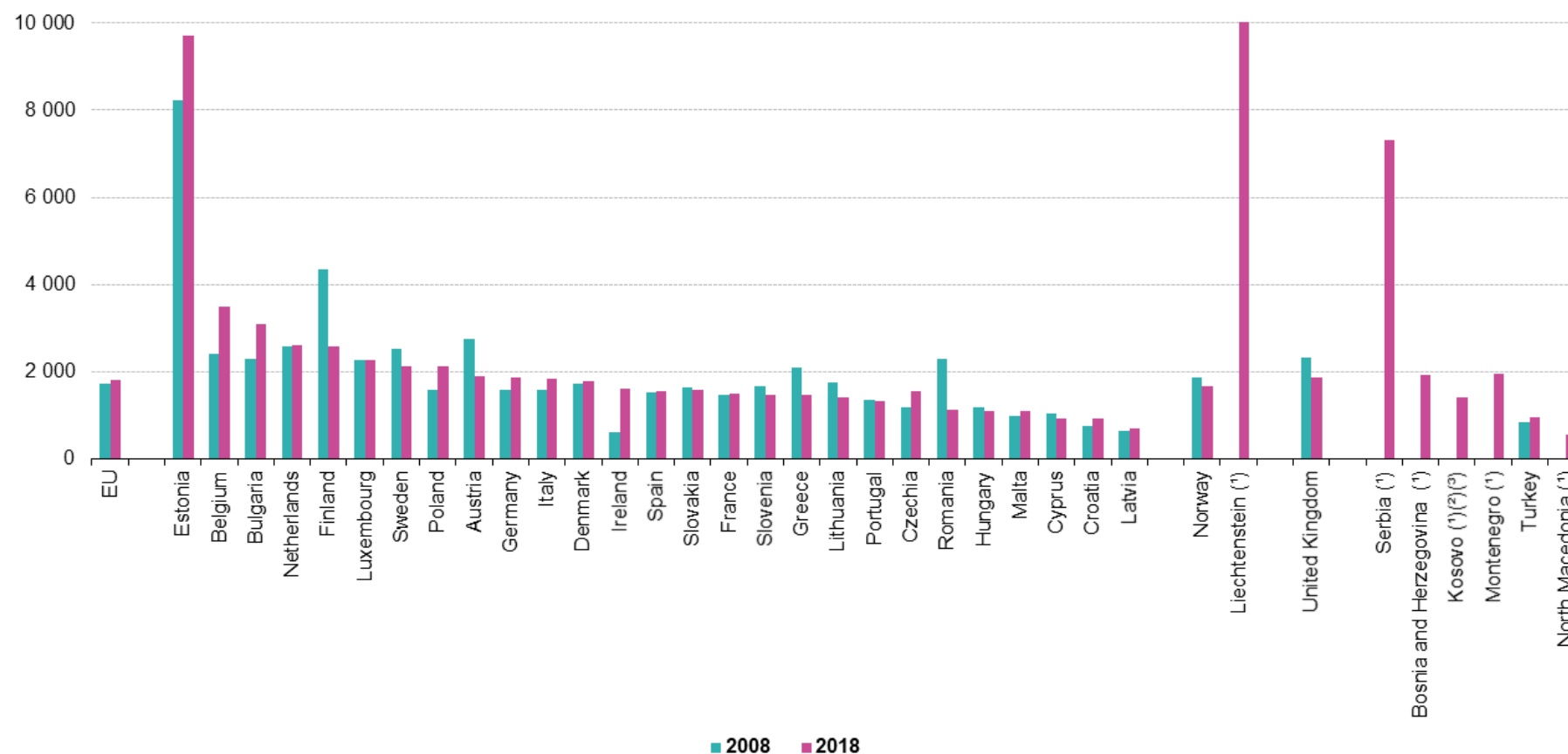
«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ»

Νομοθεσία και πολιτική της ΕΕ για τα απόβλητα

Waste generation, excluding major mineral waste, 2008 and 2018 (kg per capita)

Note: sorted on 2018 data.

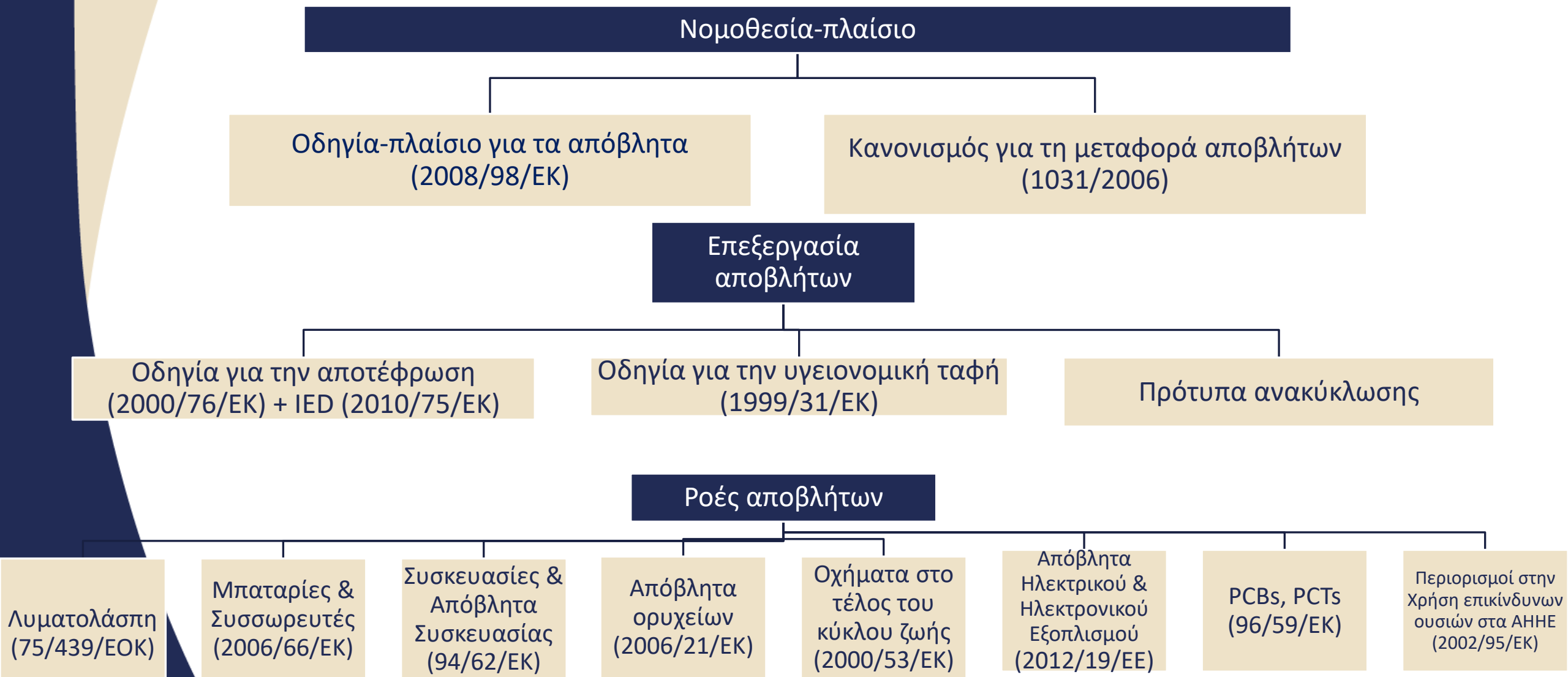
(*) 2008: not available.

(²) 2016 value

(³) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo Declaration of Independence.

Source: Eurostat (online data code: env_wasgen)

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ - COM (2005)666

Διάθεση
μεγάλων
ποσοτήτων

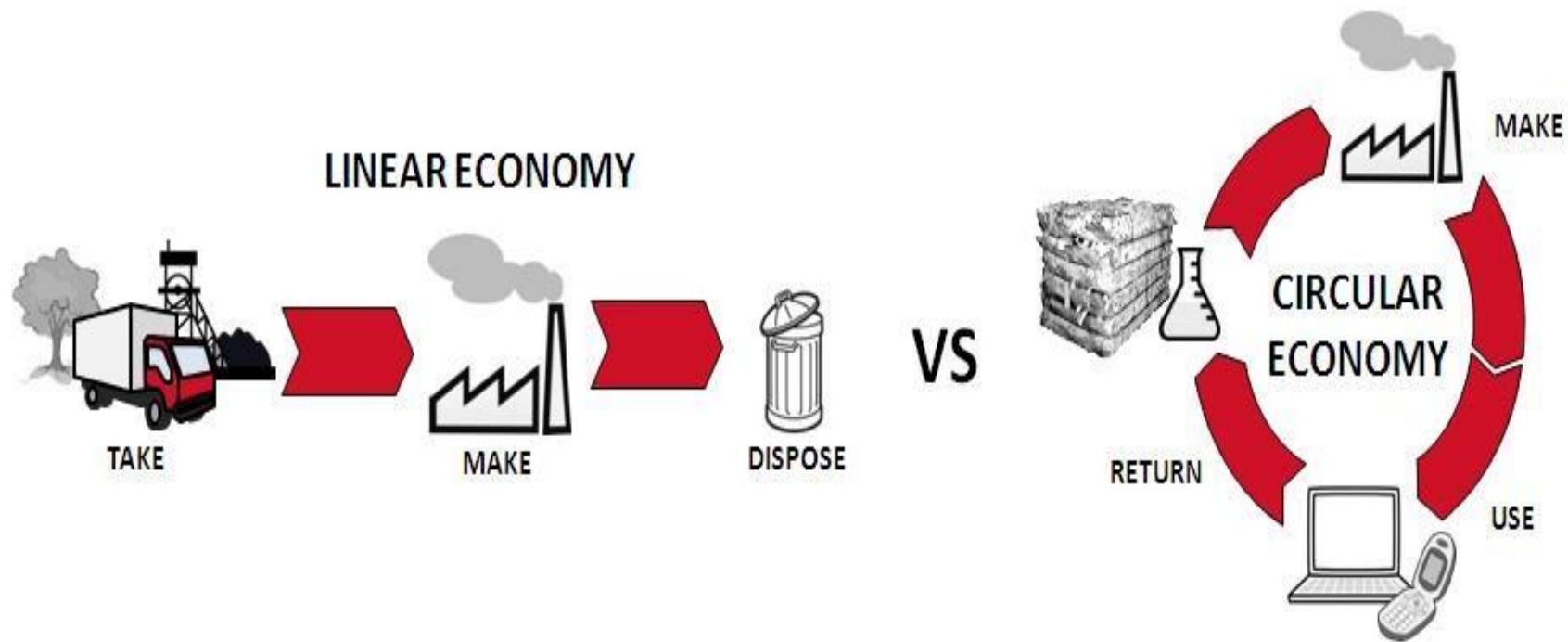
Πρόληψη

Παραγωγή
βιώσιμων
προϊόντων

"Ο μακροπρόθεσμος στόχος αυτών των πολιτικών είναι να μειωθεί η ποσότητα των παραγόμενων αποβλήτων και, όταν η παραγωγή αποβλήτων είναι αναπόφευκτη, να προωθηθούν ως πόρος και να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα [ανακύκλωσης](#) και ασφαλούς [διάθεσης των αποβλήτων](#)".

Κυκλική οικονομία

Κυκλική οικονομία

Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία (Στο πλαίσιο του EU Green Deal)

Μάρτιος 2020 => ως ένα από τα κύρια δομικά στοιχεία της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ

ΣΤΟΧΟΙ:

- να γίνουν τα βιώσιμα προϊόντα κανόνας στην ΕΕ
- ενδυνάμωση των καταναλωτών και των δημόσιων αγοραστών
- εξασφαλίζουν λιγότερα απόβλητα
- να κάνουμε την κυκλικότητα να λειτουργήσει για τους ανθρώπους, τις περιφέρειες και τις πόλεις
- να ηγηθεί των παγκόσμιων προσπάθειών για την κυκλική οικονομία

Κυκλική οικονομία Σχέδιο δράσης

Τομείς εστίασης

Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία

- 35 δράσεις που πρέπει να επιτευχθούν, μεταξύ των οποίων: νομοθετικές προτάσεις, κριτήρια, στόχοι, συστήματα πιστοποίησης και επιβράβευσης, αναθεωρήσεις, περιορισμοί, στρατηγικές, μεθοδολογίες κ.λπ.
- Στόχος η ενίσχυση της κυκλικότητας σε μη τοξικό περιβάλλον
- Ενισχύει τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού
- Η κυκλικότητα ως προϋπόθεση για την κλιματική ουδετερότητα

ΣΤΟΧΟΣ...;;;

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ
ΥΛΙΚΩΝ»

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ»

ΟΔΗΓΙΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα (Οδηγία 2008/98/ΕΚ) - Βασικά σημεία (1/2)

- Βασίζεται στην ιεραρχία των αποβλήτων (ιεράρχηση των μεθόδων διαχείρισης αποβλήτων)
- Επιβεβαιώνει την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει" (+ αρχές της προφύλαξης, της εγγύτητας)
- Εισάγει την έννοια της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού (άρθρα 3 και 8)
- Κάνει ρητή διάκριση μεταξύ αποβλήτων και υποπροϊόντων (άρθρο 5)
- Καθορίζει ότι η διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να γίνεται **χωρίς κίνδυνο** για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα, **χωρίς να προκαλείται όχληση** από θόρυβο ή οσμές ή να βλάπτεται η ύπαιθρος ή οι τόποι ειδικού ενδιαφέροντος.
- Οι παραγωγοί ή κάτοχοι αποβλήτων πρέπει να τα επεξεργάζονται οι ίδιοι ή να αναθέτουν τη διαχείρισή τους σε επίσημα αναγνωρισμένο φορέα. Απαιτείται σχετική αδειοδότηση και εποπτεία.

Οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα

Βασικά σημεία (2/2)

- Οι αρμόδιες εθνικές αρχές πρέπει να καταρτίζουν **σχέδια διαχείρισης αποβλήτων** και **προγράμματα πρόληψης αποβλήτων**.
- Ειδικοί όροι ισχύουν για τα **επικίνδυνα απόβλητα**, τα **απόβλητα πετρελαίου** και τα **βιοαπόβλητα**.
- Εισάγει **στόχους ανακύκλωσης και ανάκτησης που** πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020 για τα οικιακά απόβλητα (50%) και τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων (70%) *.
- Η νομοθεσία δεν καλύπτει ορισμένους τύπους αποβλήτων, όπως τα ραδιενεργά στοιχεία, τα παροπλισμένα εκρηκτικά, τα περιττώματα, τα λύματα και τα πτώματα ζώων. (άρθρο 2)

Ορισμός των αποβλήτων (άρθρο 3 παράγραφος 1) 1/2

"απόβλητα": κάθε ουσία ή αντικείμενο που ο κάτοχος απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει.

«Απόρριψη»: ευρεία προσέγγιση κατά περίπτωση σύμφωνα με τις αρχές της προφύλαξης, της πρόληψης και της αποτελεσματικότητας, καθώς και της απαίτησης για «υψηλό επίπεδο προστασίας»

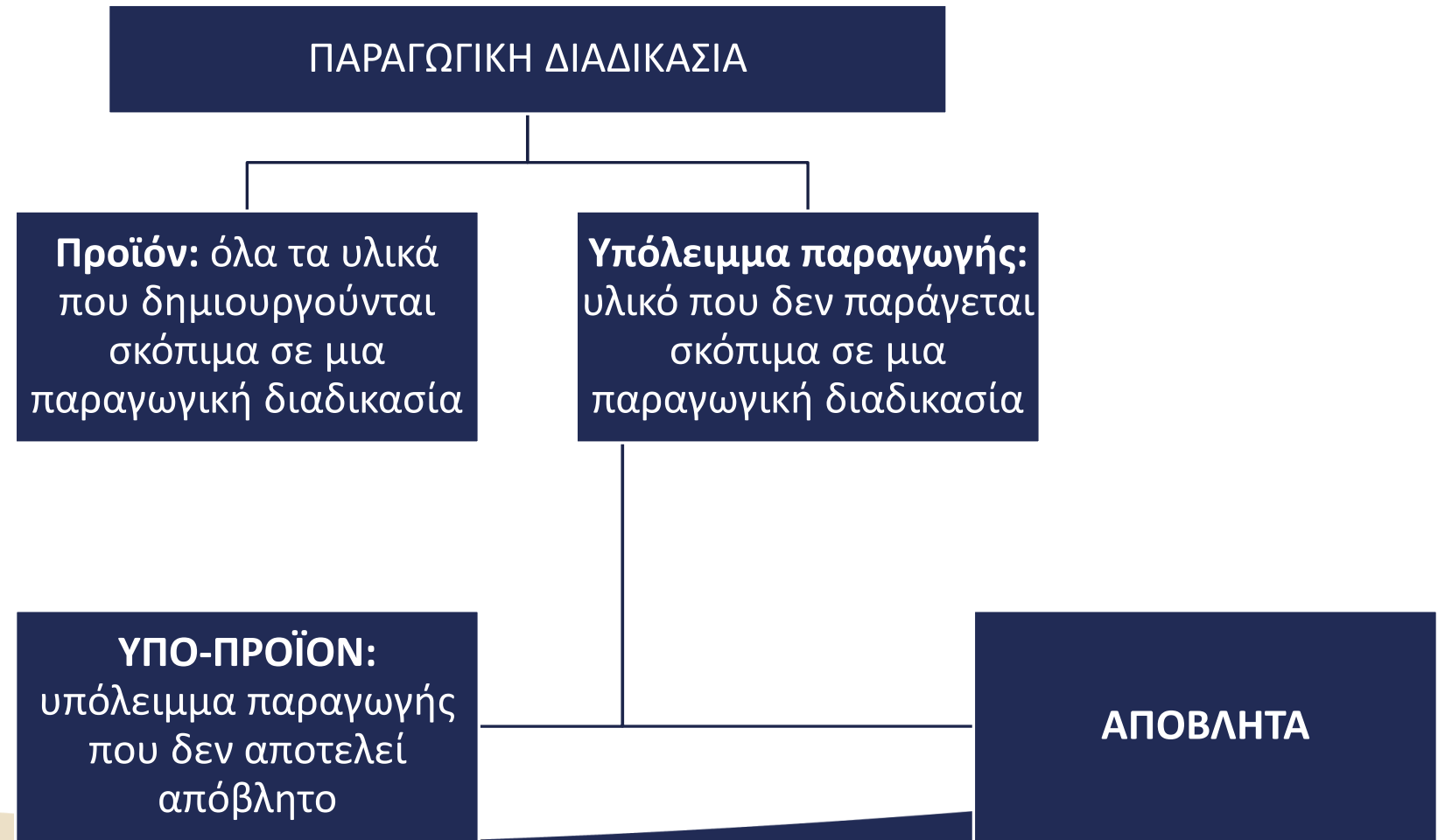
Βλέπε, π.χ.:

Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-418/97 και C-419/97 ARCO (2000), σκέψη 36 και επόμενες- υπόθεση C-252/05 Thames Water (2007), σκέψη 28- υπόθεση C-188/07 Commune de Mesquer (2008), σκέψη 39, 44.

Ορισμός των αποβλήτων (άρθρο 3 παράγραφος 1) 2/2

- Έχει σημασία αν η απόρριψη είναι σκόπιμη ή τυχαία;
 - Υπόθεση C-252/05 Thames Water (2007), παράγραφος 28.
 - Υπόθεση C-1/03 van de Walle (2004) παράγραφοι 46 και επόμενες
- Έχει σημασία αν το υλικό/αντικείμενο έχει οικονομική αξία;
 - Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-206/88 και C-207/88 Vessoso και Zanetti (1990), παράγραφος 9.

Απόβλητο ή υπο-προϊόν (μη απόβλητο); 1/2

Απόβλητο ή υπο-προϊόν (μη απόβλητο);

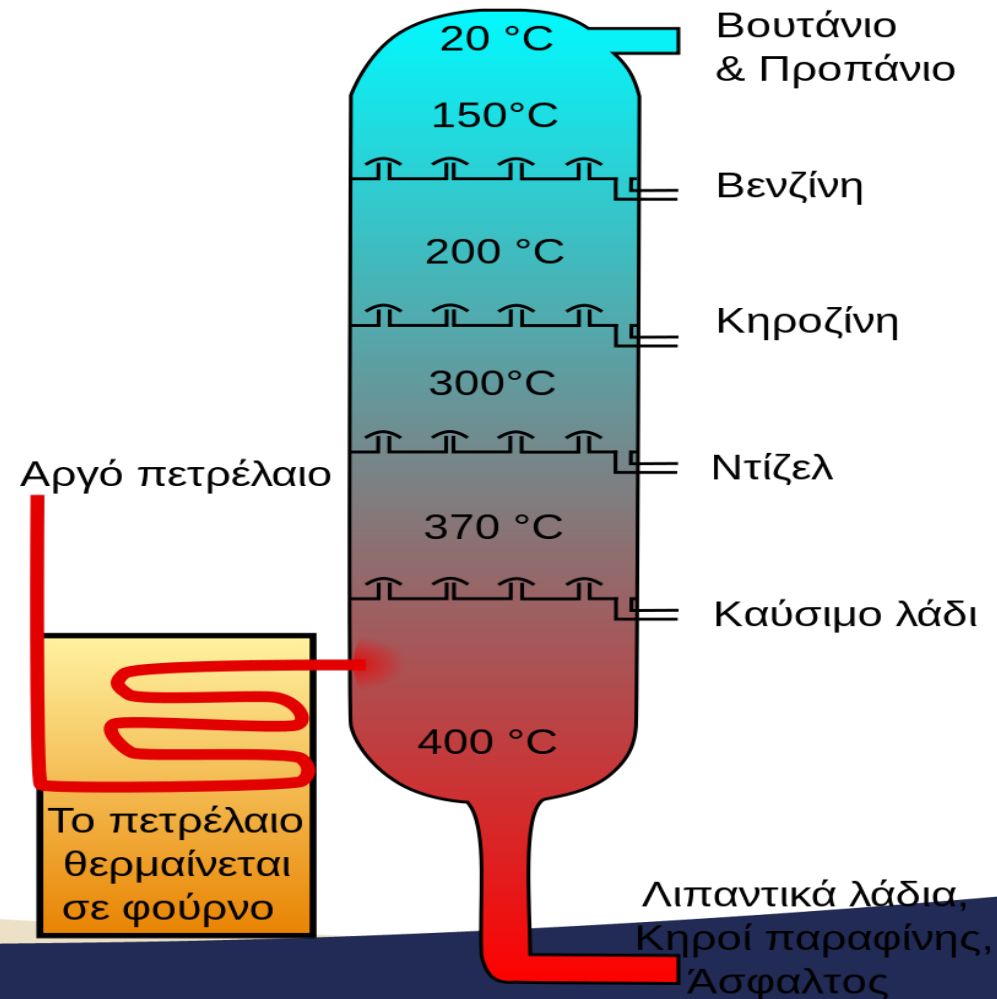
Άρθρο: 5 Οδηγία Πλαίσιο 2/2

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

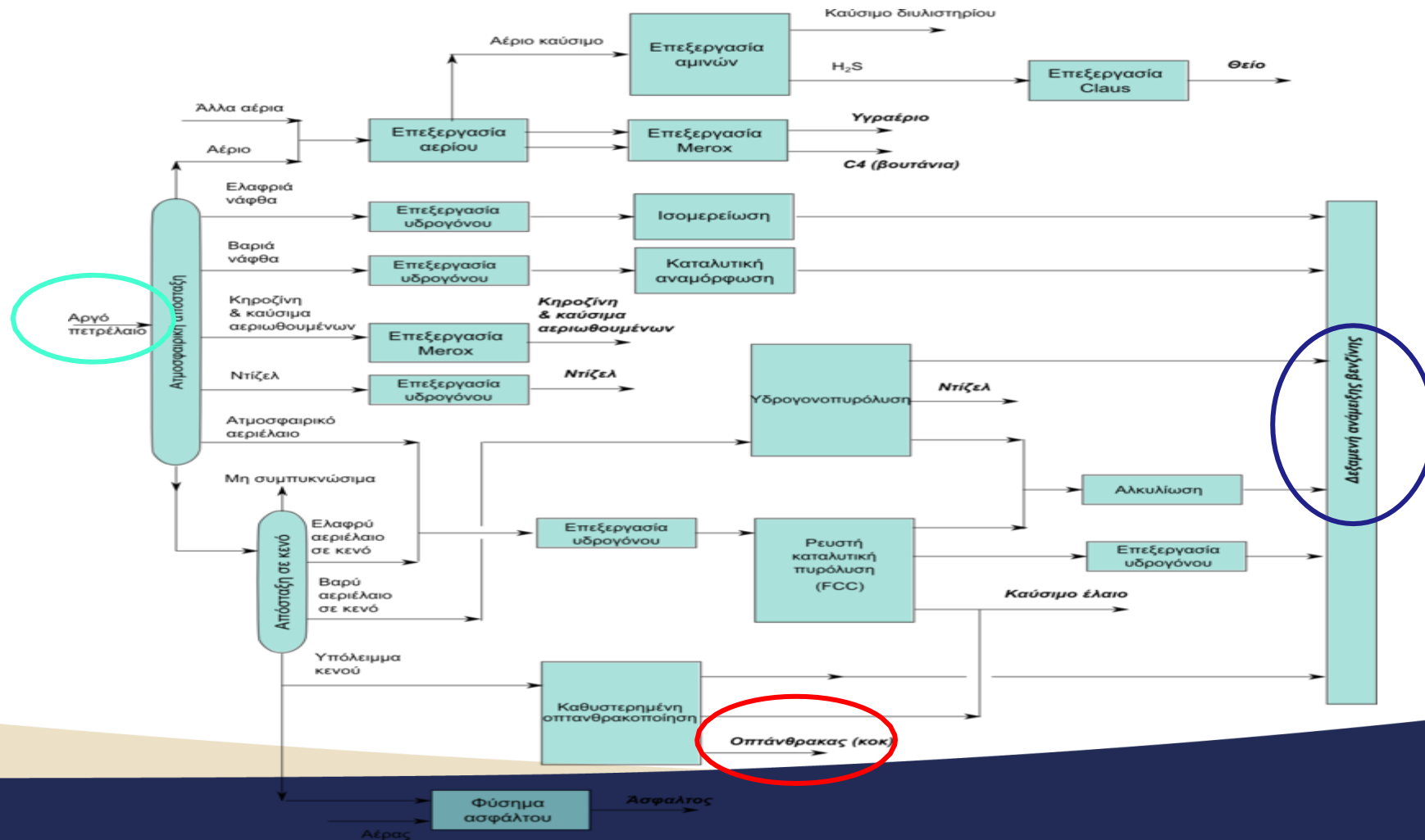
- η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μια παραγωγικής διαδικασίας
- είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου
- η ουσία ή το αντικείμενο μπορούν να χρησιμοποιηθούν απευθείας/χωρίς άλλη επεξεργασία
- η περαιτέρω χρήση είναι σύνηθες

Μόνον όταν πληρούνται και οι 4 προϋποθέσεις, μία ουσία ή ένα αντικείμενο θεωρείται «μη απόβλητο»

Απόβλητο ή υπο-προϊόν (μη απόβλητο) Παράδειγμα – Οπτάνθρακας πετρελαίου (κοκ)

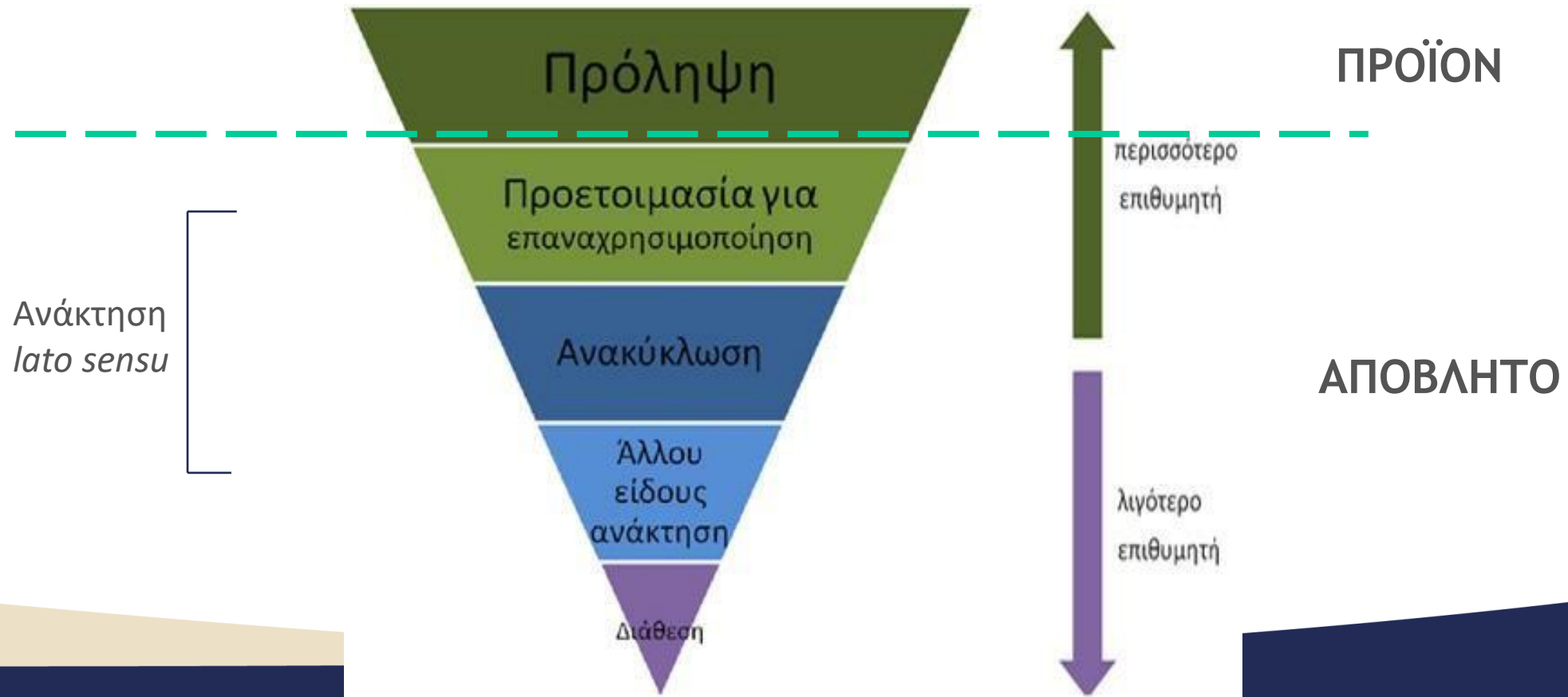

Απόβλητο ή υπο-προϊόν (μη απόβλητο) Παράδειγμα – Οπτάνθρακας πετρελαίου (κοκ)

Αρχή της Ιεράρχησης (των τρόπων διαχείρισης) των αποβλήτων

- Βασίζεται στην ιεράρχηση των αποβλήτων (άρθρο 4 + άρθρο 3 παράγραφοι 10-19)

Αρχή της Ιεράρχησης (των τρόπων διαχείρισης) των αποβλήτων

Α' ΣΤΑΔΙΟ: Το προϊόν **ΔΕΝ** έχει καταστεί ακόμα απόβλητο

☐ ΠΡΟΛΗΨΗ – άρθρο 3(12)

- ✓ Λήψη μέτρων πριν μια ουσία, υλικό ή προϊόν καταστούν απόβλητα
- ✓ Ελαχιστοποίηση της ποσότητας
- ✓ Προώθηση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον
- ✓ Μείωση των επικίνδυνων ουσιών στα προϊόντα και τις ύλες

☐ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ - 3(13)

- ✓ Κάθε εργασία με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία που δεν είναι απόβλητα χρησιμοποιούνται εκ νέου για τον ίδιο σκοπό για τον οποίο σχεδιάστηκαν
- ✓ Παράταση διάρκειας ζωής των προϊόντων
- ✓ Π.χ. Δωρεά ρούχων, πώληση μεταχειρισμένου αυτοκινήτου ή κινητού

Αρχή της Ιεράρχησης (των τρόπων διαχείρισης) των αποβλήτων

Β' ΣΤΑΔΙΟ: Το προϊόν **ΕΙΝΑΙ** απόβλητο

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ – Άρθρο 3(14)

Εργασίες ανάκτησης ή διάθεσης καθώς & η προετοιμασία πριν από αυτές

Α. ΑΝΑΚΤΗΣΗ

A1. Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση

A2. Ανακύκλωση

A3. Άλλες μορφές ανάκτησης

Β. ΔΙΑΘΕΣΗ

- **Αιτιολογική Σκέψη 19 & C-228/00 Commission v Germany**: [...] διάκριση μεταξύ των δυο εννοιών, με βάση την πραγματική διαφορά στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της υποκατάστασης φυσικών πόρων στην οικονομία και αναγνωρίζοντας τα δυνητικά οφέλη της χρησιμοποίησης των αποβλήτων ως πόρων για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

Αρχή της Ιεράρχησης (των τρόπων διαχείρισης) των αποβλήτων

A. ΑΝΑΚΤΗΣΗ – άρθρο 3(15)

- ✓ Οποιαδήποτε εργασία της οποίας το κύριο αποτέλεσμα είναι ότι τα απόβλητα εξυπηρετούν έναν χρήσιμο σκοπό αντικαθιστώντας άλλα υλικά, τα οποία θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης λειτουργίας
- ✓ Παράρτημα II: χρήση ως καύσιμο/μέσο παραγωγής ενέργειας, ανάκτηση μετάλλων, διαλυτών, προϊόντων από καταλύτες

B. ΔΙΑΘΕΣΗ – άρθρο 3(19)

- ✓ Οποιαδήποτε εργασία η οποία δεν συνιστά ανάκτηση, ακόμα και στην περίπτωση που η εργασία έχει ως δευτερογενή συνέπεια την ανάκτηση ουσιών ή ενέργειας.
- ✓ Παράρτημα I: εναπόθεση εντός ή επί του εδάφους (υγειονομική ταφή), απόρριψη σε θαλάσσιο σώμα, αποτέφρωση στην ξηρά ή τη θάλασσα, μόνιμη αποθήκευση

Επικίνδυνα απόβλητα

Τα επικίνδυνα απόβλητα είναι απόβλητα με μία ή περισσότερες από τις **επικίνδυνες ιδιότητες που** απαριθμούνται στο παράρτημα III της οδηγίας-πλαισίου για τα απόβλητα της ΕΕ.

Επικίνδυνα απόβλητα / Άρθρα 17-21

- Άρθρο 17 - Ιχνηλασιμότητα των επικίνδυνων αποβλήτων από την παραγωγή ως τον τελικό προορισμό [διαρκής έλεγχος κατά την παραγωγή, συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση και επεξεργασία]
- Άρθρο 18 – Απαγόρευση ανάμειξης επικίνδυνων αποβλήτων
- Άρθρο 19 – Υποχρέωση επισήμανσης (κατά τη συλλογή, τη μεταφορά και την προσωρινή αποθήκευση)
- Άρθρο 35 – Τήρηση χρονολογικών αρχείων

Προβλήματα κατά την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου αποβλήτων

- ❖ Συμμόρφωση με την αρχή της ιεράρχησης των αποβλήτων
- ❖ Συμμόρφωση με τους επιμέρους στόχους
- ❖ Σχέδια διαχείριση αποβλήτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο
- ❖ Διάκριση απόβλητο και μη απόβλητο
- ❖ Διάκριση μεταξύ ανάκτησης και διάθεσης (147/15)
- ❖ Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού (C-313/15)

Προβλήματα κατά την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου αποβλήτων

- ❖ Υλοποίηση υποδομών για τη διαχείριση των αποβλήτων – χώροι υγειονομικής ταφής, εγκαταστάσεις ανακύκλωσης, εγκαταστάσεις διαλογής
 - C-196/13 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [χρηματικό πρόστιμο]
 - C-378/13 *Επιτροπή κατά Ελλάδος* [χρηματικό πρόστιμο για παράνομες χωματερές και υποχρέωση καθαρισμού και δημιουργίας κατάλληλων εγκαταστάσεων]
- ❖ Καθιέρωση κατάλληλου και ολοκληρωμένου δικτύου εγκαταστάσεων διάθεσης/αποκομιδής
 - C-297/08 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* & C-653/13 *Επιτροπή κατά Ιταλίας*

Τροποποιήσεις (έμφαση στην τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)

Καθορίζει ελάχιστες απαιτήσεις λειτουργίας για συστήματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού. Αυτές μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν την οργανωτική ευθύνη και την ευθύνη συμβολής στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και στην επαναχρησιμοποίηση και ανακυκλωσιμότητα των προϊόντων.

- Ενισχύει τους κανόνες για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων. Θέτει επίσης νέους στόχους για την ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων: έως το 2025, τουλάχιστον το 55% των αστικών αποβλήτων κατά βάρος θα πρέπει να ανακυκλώνεται. Ο στόχος αυτός θα αυξηθεί στο 60% έως το 2030 και στο 65% έως το 2035.
- Τα κράτη μέλη πρέπει:
 - καθιερώνει, έως την 1η Ιανουαρίου 2025, τη χωριστή συλλογή των κλωστοϋφαντουργικών και των επικίνδυνων αποβλήτων που παράγονται από τα νοικοκυριά,
 - να εξασφαλίσουν ότι, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023, τα βιοαπόβλητα θα συλλέγονται χωριστά ή θα ανακυκλώνονται στην πηγή (για παράδειγμα, με κομποστοποίηση).

Σας ευχαριστώ!

KPOUIKLI@ERA.INT